

यजुर्वेद-ब्रह्मयज्ञः

॥ ब्रह्मयज्ञः ॥

॥ सङ्कल्पः ॥

आचमनम्।

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणायामः।

ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्री परमेश्वर प्रीत्यर्थं
ब्रह्मयज्ञं करिष्ये। ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये।

॥ ब्रह्मयज्ञ-प्रशंसा ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - २/अनुवाकः - १४-१५)

पञ्च वा एते महायज्ञाः संततिं प्रतायन्ते सतति सन्तिष्ठन्ते देवयज्ञः पितृयज्ञो
भूतयज्ञो मनुष्ययज्ञो ब्रह्मयज्ञ इति यदग्नौ जुहोत्यपि समिधं तद्देवयज्ञः सन्तिष्ठते
यत्पितृभ्यः स्वधा करोत्यप्यपस्तपितृयज्ञः सन्तिष्ठते यद्वृतेभ्यो बलिः हरति तद्वृतयज्ञः
सन्तिष्ठते यद्वाह्मणेभ्योऽन्नं ददाति तन्मनुष्ययज्ञः सन्तिष्ठते यत्स्वाध्यायमधीयीतैकामप्यृचं
यजुः सामं वा तद्ब्रह्मयज्ञः सन्तिष्ठते यदृचोऽधीते पर्यसः कृत्या अस्य पितृन्स्वधा
अभिवहन्ति यद्यजूंषि घृतस्य कृत्या यत्सामानि सोमं एभ्यः पवते यदथर्वाङ्गिरसो
मधोः कृत्या यद्वाह्मणानीतिहासान् पुराणानि कल्पाङ्गाथा नाराशंसोऽसीर्मेदसः कृत्या
अस्य पितृन्स्वधा अभिवहन्ति यदृचोऽधीते पर्यआहुतिभिरेव तद्देवाः स्तर्पयति यद्यजूंषि
घृताहुतिभिर्यत्सामानि सोमाहुतिभिर्यदथर्वाङ्गिरसो मध्वाहुतिभिर्यद्वाह्मणानीतिहासान् पुराणानि
कल्पाङ्गाथा नाराशंसोऽसीर्मेदाहुतिभिरेव तद्देवाः स्तर्पयति त एनं तृप्ता आयुषा तेजसा
वर्चसा श्रिया यशसा ब्रह्मवर्चसेनात्राद्येन च तर्पयन्ति॥१४॥

ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्यमाणः प्राच्यां दिशि ग्रामादुद्धर्दिरश उदीच्यां प्रागुदीच्यां वोदितं आदित्ये
 दक्षिणत उपवीर्योपविश्य हस्तावबनिज्य त्रिराचामेद्विः परिमृज्य सकृदुपस्पृश्य शिरश्चक्षुषी
 नासिके श्रोत्रे हृदयमालभ्य यत्रिराचामेति तेन ऋचः प्रीणाति यद्विः परिमृजति तेन
 यजुषि यत्सकृदुपस्पृशति तेन सामानि यत्सव्यं पाणिं पादौ प्रोक्षति यच्छिरश्चक्षुषी
 नासिके श्रोत्रे हृदयमालभते तेनाथर्वाङ्गिरसो ब्राह्मणानीतिहासान् पुराणानि कल्पाङ्गाथां
 नाराशंसोः प्रीणाति दर्भाणां महदुपस्तीर्योपस्थं कृत्वा प्राङासीनः स्वाध्यायमधीयीतापां
 वा एष ओषधीनां रसो यद्दर्भाः सरसमेव ब्रह्म कुरुते दक्षिणोत्तरौ पाणी पादौ
 कृत्वा सपवित्रावोमिति प्रतिपद्यत एतद्वै यजुस्त्रयीं विद्यां प्रत्येषा वागेतत्परममक्षरं
 तदेतदृचाऽभ्युक्तमृचो अक्षरं परमे व्योमन् यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुर्यस्तत्र वेद
 किमृचा करिष्यति य इत्तद्विदुस्त इमे समांसत् इति त्रीनेव प्रायुङ्क्त भूर्भुवः स्वरित्याहेतद्वै
 वाचः सत्यं यदेव वाचः सत्यं तत्प्रायुङ्क्त सवित्रीं गायत्रीं त्रिरन्वाह पृच्छोऽर्धर्चशोऽनवानं
 सविता श्रियः प्रसविता श्रियमेवाऽऽप्रोत्यथो प्रज्ञातयेव प्रतिपदा छन्दांसि प्रतिपद्यते॥१५॥

॥ यज्ञः ॥

विद्युदसि विद्यं मे पापमानमृतात् सत्यमुपैमि।

त्रिराचामेत्।

द्विः परिमृज्य।

सकृदुपस्पृश्य।

शिरश्चक्षुषी नासिके श्रोत्रे हृदयमालभ्य।

उपस्थं कृत्वा। [Sit with right leg on top of the left leg]

ॐ भूः । तत् सवितुर्वरेण्यम्। ॐ भुवः। भर्गो देवस्य

धीमहि।

ओ३ सुवः। धियो॒ यो नः॑ प्रचोदया॑त्।

ॐ भूः तत् स॑वि॒तुर्वरे॑ण्यम्। भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि।

ॐ भुवः। धियो॒ यो नः॑ प्रचोदया॑त्।

ओ३ सुवः। तत् स॑वि॒तुर्वरे॑ण्यम्। भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि। धियो॒ यो नः॑ प्रचोदया॑त्।

॥ वेदादयः ॥

हरिः ॐ। अ॒ग्निमी॑ळे पु॒रोहि॑तं य॒ज्ञस्य॑ दे॒वमृ॑त्विजम्। होता॑रं
रत्न॒धात॑मम्॥ हरिः ॐ॥

हरिः ॐ। इ॒षेत्वो॑र्जे त्वा॑ वा॒यवः॑ स्थो पा॒यवः॑ स्थ दे॒वो वः॑
सवि॒ता प्रार्प॑यतु श्रेष्ठ॑तमाय॒ कर्म॑णे॥ हरिः ॐ॥

हरिः ॐ। अ॒ग्न आया॑हि वी॒तये॑ गृणा॒नो ह॒व्यदा॑तये। नि
होता॑ स॒त्वि ब॒र्हिषि॑॥ हरिः ॐ॥

हरिः ॐ। शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये। शं
योर्भिस्रवन्तु नः॥ हरिः ॐ॥

ब्रह्मयज्ञे जपन् सूक्तं पौरुषं चिन्तयन् हरिम्।
स सर्वान्स्तु जपेन्वेदान् साङ्गोपाङ्गान् द्विजोत्तमः॥

[वैद्यनाथ-दीक्षितीयम्]

[take a little water on the palm and rotate the palm around the head]

ॐ भूर्भुवः सुवः।

सत्यं तपः श्रद्धायां जुहोमि॥

॥ परिधानीया ॥

ॐ॥ नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम
ओषधीभ्यः। नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते
करोमि॥

[wash the front and back of both the hands while chanting the following mantra]

वृष्टिरसि वृश्चमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपांगाम्॥

॥ देवर्षिपितृ-तर्पणम् ॥

[उपवीती। सकृत् देवतीर्थेन।]

ब्रह्मादयो ये देवाः तान् देवांस्तर्पयामि।
 सर्वान् देवांस्तर्पयामि।
 सर्वदेवगणांस्तर्पयामि।
 सर्वदेवपत्नीस्तर्पयामि।
 सर्वदेवगणपत्नीस्तर्पयामि॥

[निवीती। द्विः ऋषितीर्थेन।]

कृष्णद्वैपायनादयो ये ऋषयस्तान् ऋषींस्तर्पयामि।
 सर्वान् ऋषींस्तर्पयामि।
 सर्वर्षिगणांस्तर्पयामि।
 सर्वर्षिपत्नीस्तर्पयामि।
 सर्वर्षिगणपत्नीस्तर्पयामि।
 प्रजापतिं काण्डऋषिं तर्पयामि।
 सोमं काण्डऋषिं तर्पयामि।
 अग्निं काण्डऋषिं तर्पयामि।
 विश्वान् देवान् काण्डऋषींस्तर्पयामि।

[सकृत् देवतीर्थेन।]

सा॒हितीर्देवताः उपनिषदस्तर्पयामि।

याज्ञिकीर्देवताः उपनिषदस्तर्पयामि।

वारुणीर्देवताः उपनिषदस्तर्पयामि।

हव्यवाहं तर्पयामि।

विश्वान् देवान् काण्डऋषींस्तर्पयामि।

[द्विः। ब्रह्मतीर्थेन।]

ब्रह्माणं स्वयम्भुवं तर्पयामि।

[पुनः ऋषितीर्थेन। द्विः।]

विश्वान् देवान् काण्डऋषींस्तर्पयामि।

अरुणान् काण्डऋषींस्तर्पयामि।

[सकृत् देवतीर्थेन।]

सदसस्पतिं तर्पयामि।

ऋग्वेदं तर्पयामि।

यजुर्वेदं तर्पयामि।

सामवेदं तर्पयामि।

अथर्ववेदं तर्पयामि।

इतिहासपुराणं तर्पयामि। कल्पं तर्पयामि।

[प्राचीनावीती। त्रिः। पितृतीर्थेन।]

सोमः पितृमान् यमो अङ्गिरस्वान् अग्निकव्यवाहनादयो ये
 पितरस्तान् पितृंस्तर्पयामि।
 सर्वान् पितृंस्तर्पयामि।
 सर्वपितृगणांस्तर्पयामि।
 सर्वपितृ पत्नीस्तर्पयामि।
 सर्वपितृ गणपत्नीस्तर्पयामि।
 ऊर्जं वहन्ती-रमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतं स्वधास्थ
 तर्पयत मे पितृन् तृप्यत तृप्यत तृप्यत॥

[उपवीती।]

॥समर्पणम्॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
 बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
 करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
 नारायणायेति समर्पयामि॥

आचमनम्।

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>